

PREÀMBUL¹

En l'actualitat l'activitat turística es troba immersa en uns processos de competència global entre els quals destaquen factors com ara les noves tecnologies, les companyies de baix cost o les plataformes virtuals per a operar els viatges; tot això en el marc de les noves tendències i hàbits de la demanda. Aquests canvis condicionen la creixent competència en el marc d'una societat postmoderna amb una demanda turística amb comportaments més individualitzats, per tant menys gregaris, al mateix temps que la seua experiència turística l'ha convertida en més exigent amb les tipologies turístiques i els seus productes. Exigència no sols en la relació qualitat-preu sinó també en termes integrals de l'oferta a la destinació on passen a tenir un protagonisme especial els aspectes ambientals, paisatgístics i culturals, d'ací, la bona evolució de les diferents tipologies turístiques relacionades amb l'entorn rural, de naturalesa o urbanocultural. Però, tot i aquesta diversificació de tipologies que enriqueixen el nostre panorama turístic, la realitat és que la importància del turisme en els espais litorals, encara és determinant per a la socioeconomia espanyola ja que acull el 65% dels nostres visitants atrets fonamentalment pel producte de «sol i platja». No obstant això, totes aquestes tipologies turístiques necessiten una especial atenció en els seus aspectes territorials, medi ambientals i culturals perquè els seus productes puguin ser competitius i sostenibles. En aquest context els destins turístics, sobretot litorals, que basen el seu model en el producte tradicional de «sol i platja» massiu o individual, no adaptats a les noves tendències, presenten majoritàriament situacions d'esgotament i maduresa.

Aquestes dificultats es reflecteixen en l'evolució de la demanda de turistes estrangers, que des de l'any 2001 presenta increments interanuals moderats de tan sols l'1,9% i del 0,3% per a l'any 2003. Després d'un miratge en el creixement interanual de la demanda l'any 2005, amb el 6% sobre l'any 2004, la tendència a la baixa s'ha reflectit novament l'any 2007 amb el 3,3% de creixement interanual (Institut d'Estudis Turístics anys 2001-2008). Aquesta tendència encara és més negativa en el comportament de les pernoctacions ja que l'any 2008 presenten volums per al conjunt d'allotjaments comercials o reglats (hotels, apartaments turístics, càmpings i cases rurals) per sota dels registres de 2006 i 2007. Així, les pernoctacions que es registren en les enquestes d'ocupació de l'Institut Nacional d'Estadística de gener a novembre del 2008, representen un percentatge de l'1,3% inferior a les registrades en els mateixos mesos de 2007, segons l'informe d'Exceltur de gener de 2009. El descens en les pernoctacions s'ha reflectit també en la despesa turística, i per tant en les aportacions al PIB, que l'any 2001 representava el 12,10%, l'any 2003 el 10,85%, l'any 2006 el 10,7%, i ja el 2007 el 10,49%, (L'activitat turística espanyola, 2008. AECIT) i que va caure l'any 2008 fins al -1,1%. Aquesta evolució negativa evidencia un significatiu retrocés de la participació del turisme en el PIB general i una conseqüent preocupació atesa la dependència que l'economia espanyola té dels ingressos pel turisme.

---

¹ Traducció del castellà del Servei de Llengües i Terminologia (Universitat Jaume I).

Aquesta situació si bé podria justificar-se puntualment per una sèrie d'aspectes provocats, primerament, per la desacceleració econòmica seguida de la crisi internacional iniciada el 2008 que afecta els principals països emissors (Alemanya, Regne Unit, França, etc.) i el turisme intern; per l'abaratiment dels costos del transport aeri, amb la irrupció de les companyies de baix cost, que ha facilitat l'accés a destins més llunyans; o per altres aspectes com ara la generalització de les noves tecnologies de la informació. No obstant això, no pot considerar-se una situació merament conjuntural, sinó bàsicament estructural o com a mínim de falta de readaptació de l'oferta als nous hàbits de l'actual societat postmoderna, que reflecteix la insostenibilitat del model turístic espanyol.

Les situacions que s'han creat ens han de fer reflexionar per a reconduir «el model» en la recerca de la sostenibilitat de les nostres destinacions, sobretot els litorals, moltes de les quals han participat de l'anomenat «model de desenvolupament immobiliari turístic», i s'han allunyat de la «nova cultura del territori» i de la mateixa indústria turística i els problemes dels quals han deixat al descobert la crisi actual. En definitiva, la competitivitat turística espanyola depèn del canvi de model.

*Des d'aquesta reflexió general presentem als lectors de l'**Anuari de l'Agrupació Borri- anenca de Cultura** aquesta publicació sota el títol: Turisme i territori. La sostenibilitat com a referència, que aborda, per mitjà d'investigadors de diferents universitats espanyoles, una sèrie de temàtiques relacionades amb l'estat del turisme i la seua sostenibilitat, en els diferents àmbits territorials com són els espais litorals, rurals, de naturalesa o urbans on es desenvolupen diferents modalitats o tipologies turístiques. A més, s'hi aporten resultats de casos, una vegada aplicades les diferents tècniques d'investigació entorn de la gestió sostenible del turisme.*

En definitiva, aquesta publicació vol contribuir mitjançant les seues investigacions a conèixer l'estat actual del turisme en els diferents espais on es desenvolupen les distintes modalitats turístiques i la seua relació amb la sostenibilitat d'aquestes, alhora que proposa una gestió sostenible i responsable dels recursos naturals, patrimonials i culturals ja que formen part intrínseca de l'activitat turística.

Diego López Olivares
Universitat Jaume I